

Uzaktan Eğitim Kurumlarının Belgelendirilmesi Certification of Distance Education Institutions

Ekrem ÇANKIRLI¹

Araştırma Makalesi Research Article

Geliş tarihi/Received:
15.04.2022

**Son revizyon teslimi/Last
revision received:**
30.05.2022

Kabul tarihi/Accepted:
31.05.2022

Yayın tarihi/Published:
31.05.2022

Atıf/Citation:

Çankırlı, E. (2022). Uzaktan Eğitim Kurumlarının Belgelendirilmesi. *TAM Akademi Dergisi*, 1(1), 58-70. <https://doi.org/10.58239/tamde.2022.01.004.x>

DOI:

10.58239/tamde.2022.01.004.x

ÖZ

Dünya’da yaşanan COVID 19 pandemi döneminde ve sonrası öğretim kurumlarının uzaktan eğitim adı altında verdiği çevrimiçi derslerin içerik ve kalite sorunu olduğu tartışılmaktadır. Çevrimiçi dersler yüz-yüze verilen derslerle kıyaslanmaktadır. Özellikle yüz-yüze eğitim veren okullarda çevrimiçi uygulamalar kapsamında uzaktan eğitim adı altında eğitim verme çalışmaları da devam etmektedir. Fakat ilk, orta, yükseköğretim kurumlarının çoğunda uzaktan eğitim öğretim tasarımlarına ve süreç uygulamalarına yönelik yoğun bir deneyim bulunmamaktadır. Bir standardın olmaması, kurumlar arası uygulamaların farklı olması ve derslerdeki kalite düşüklüğü en önemli tartışma konusu olmaktadır.

Bu makalede, uzaktan eğitim veren kurumların ders programlarındaki kalite sorunu nedeniyle uzaktan eğitim alanında kalite yeterlilik sisteminin yapılandırılması analiz edilecektir. Akredite bir standart ile uzaktan eğitim kurumlarının düzenli olarak denetlenmesi, uzaktan eğitim sistemini doğrulanması ve belgelendirilmesi konusunda bir öneride bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, Kalite Güvencesi, Akreditasyon, Standart, Belgelendirme

¹ Anadolu Üniversitesi, Uzaktan Eğitim Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi, ekremcankirli@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2861-9206

ABSTRACT

It is argued that the online courses given under the name of distance education by education institutions during and after the COVID 19 pandemic in the world are a content and quality problem. Online courses are compared to face-to-face courses. Especially in schools providing face-to-face education, studies to provide education under the name of distance education continue within the scope of online applications. However, most of the primary, secondary and higher education institutions do not have extensive experience in distance education design and process applications. The lack of a standard, the differences in inter-institutional practices and the low quality of the courses are the most important topics of discussion.

In this article, the structuring of the quality qualification system in the field of distance education will be analyzed due to the quality problem in the curricula of distance education institutions. A recommendation will be made to regularly audit distance education institutions, verify and certify the distance education system with an accredited standard.

Keywords: Distance Education, Quality Assurance, Accreditation, Standard, Certification

EXTENDED ABSTRACT

The subject of the research is that the distance education institutions do not have a certification standard or program within the scope of quality assurance. Its aim is to contribute to the establishment and operation of an accredited certification system in the field of distance education by offering a sustainable, accredited new quality management system method and program, and a different proposal instead of the result, to be implemented in the processes to increase the quality level holistically in distance education programs.

What is the statistical status of educational institutions that have the potential to implement distance education in Turkey? What are the problems experienced in the teaching process in distance education institutions? Is quality assurance work carried out in distance education institutions in Turkey? Is there a standard or program for quality assurance for distance education institutions? If so, is it enough? What has been done for a quality teaching process? Are there any competent national institutions or institutions that apply different standards in the field of distance education? Is there a national accredited conformity assessment body that implements a program for distance education quality assurance? Are distance education institutions documented under an accredited standard? Questions will be taken into account. Based on these questions, the support of the findings will be discussed and a general evaluation will be made and a result will be tried to be reached.

In order to increase the quality of distance education within the scope of Open and Distance Education, a general evaluation will be made for certification processes within a standard or program within the scope of accreditation. Within the scope of the questions determined, open sources on the internet produced in the literature, existing articles, the results of field studies, if any, survey, individual and institution interviews will be evaluated as a source. Resources related to the subject will be examined purposefully, information will be discussed critically and in depth. As a result of the evaluation, the ideas revealed by other studies will be summarized and synthesized, and new combinations will be tried to be reached by making descriptions based on the obtained ones.

To offer solutions to the problems experienced in quality education in the field of distance education. Educational institutions have a quality management system in distance and digital education

programs, verifying, documenting and having a standard/program with a sustainable, quality process from start to finish.

When these findings are evaluated, there is no concrete distance education standard or program implemented, including primary, secondary and higher education. Applied programs do not seem sufficient in this field.

Today, with the intense technological developments and the beginning of the information age, it is shifting towards an area where learning methods are changing. Traditional learning methods are discussed. The acceleration of internet access and accessibility have increased in places. Everyone has mobile devices in their hands and the rate of computer usage is increasing. For this reason, the expectation of course learning designs to keep up with the technological development has increased on the part of the learners. The turmoil and failure in face-to-face education, especially during the pandemic process, once again brought up the importance of distance education. In addition to face-to-face education, mixed, flipped education models and synchronous and asynchronous models have come to the fore. In addition, the use of technology-oriented e-learning materials in course designs in distance education and their more technologically correct use in related software and hardware are on the agenda. All this information confusion creates an irregularity in the field of education and the desired quality adequacy cannot be achieved in the applications.

In the context of this information, there is a need for an accredited program of educational institutions with application areas and the evaluation and verification of the applicability of their processes within the scope of this program in order to establish the field of distance education correctly, to eliminate the confusion and to gain this great potential in the field of distance education.

Giriş

Dünyada yaşanan Covid19 pandemi süreci nedeniyle devlet yönetimlerinin çoğu hazırlıksız yakalanmıştır. Öğrenciler dışarı çıkma yasağı nedeniyle evlerindeyken, eğitim sisteminde bu duruma yönelik etkin bir eylem planı oluşturulamamıştır. Panik halinde anlık yöntemlerle ihtiyaçlar karşılanmaya, sorunlar giderilmeye çalışılmıştır. Okulların kapanması ile de benzer bir durum yaşanmıştır.

Çözüm için eğitim süreçlerine yönelik acil bir eylem planı yapılmıştır. Birçok ülkede Acil Uzaktan Eğitim (Emergency Remote Education) uygulamasına geçilmiştir. Fakat mevcut ve anlık hazırlanan öğretim programları ile çevrimiçi verilen derslerin öğretene-öğreneni etkileşimi düşük olmuştur. Sonuçları beklentileri karşılamamıştır. Verilen eğitimin kalitesi sorgulanmıştır. Ders program ve uygulamalarının yetersiz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Uzaktan eğitim adı altında verilen çevrimiçi derslerin kalitesi gündeme gelmiştir. Dersler geleneksel yüz-yüze verilen derslerle kıyaslanmıştır. Özellikle geleneksel yüz-yüze eğitim veren okullarda uzaktan eğitim alanında öğretim tasarımlarına ve süreç uygulamasına yönelik yoğun bir tecrübe ve standart bulunmamaktadır. Kurumlar arası uygulamaların farklı olması ve derslerdeki kalite düşüklüğü en önemli tartışma konusu olmaktadır.

Bu nedenler kapsamında konu değerlendirildiğinde, öğretim kurumlarında kaliteli eğitim ve öğretim tasarımı için uzaktan eğitim süreçlerinde kalite yeterlik sisteminin kurulması ihtiyacı gündeme gelmektedir. Ulusal düzeyde kabul görecektir akredite alternatif bir standarda ihtiyaç bulunmaktadır. Uzaktan eğitim alanında ortak bir standarda göre öğretim kurumlarının ve öğretim tasarımlarının kalite yeterliklerinin doğrulanması gerekmektedir. Ayrıca standarda göre doğrulamaları yapacak akredite uygunluk değerlendirme/belgelendirme kuruluşlarına da ihtiyaç bulunmaktadır. Uzaktan eğitim veren kurumların akredite olmuş özgün bir standart ve belgelendirme kuruluşu tarafından düzenli olarak

denetlenmesi, öğretim sisteminin doğrulanması ve belgelendirilmesi önemli ve değerlidir. Bu çalışmada Türkiye’de yükseköğretimde uzaktan eğitim alanında yapılan mevcut kalite ve akreditasyon çalışmaları, akademik makaleler/yayınlar, ulusal akreditasyon sistemi, mevzuat ve uzaktan eğitim veren ilgili kurumların çalışmaları incelenecektir. Bu kapsamda YÖKAK-Yüksek Öğretim Kalite Kurulu¹ Uzaktan Eğitim ve Kalite Güvencesi Sistemi referans alınarak uzaktan eğitim alanında bir akreditasyon programı ve uygulaması olup olmadığı detaylandırılacaktır. Dolayısıyla Türkiye’de uygunluk değerlendirme faaliyetlerini akredite etmek üzere yetkili tek kurum olan TÜRKAK- Akreditasyon Kurumu² kapsamındaki standart ve programlar incelenecektir. Ayrıca uzaktan eğitim programlarında bütünsel olarak kalite seviyesinin artırılması için süreçlerde uygulanmak üzere, sürdürülebilir, akredite yeni bir kalite yönetim sistemi yöntemi ve programı ile sonuç yerine farklı bir öneri sunularak uzaktan eğitim alanında akredite bir belgelendirme sisteminin kurulabilmesi ve işleme alınabilmesi için katkıda bulunulmaya çalışılacaktır.

1. Yöntem

Uzaktan Eğitim Ana Bilim dalı Açık ve Uzaktan Eğitim kapsamında Uzaktan eğitiminde kalitenin artırılması için akreditasyon kapsamında bir standart ya da program dâhilinde sertifikasyon süreçlerine yönelik genel bir değerlendirme yapılacaktır. Belirlenen sorular kapsamında alan yazında üretilmiş internet üzerinden açık kaynaklar, mevcut makale, varsa saha çalışmalarının sonuçları, anket, birey ve kurum görüşmeleri sonucunda elde edilen bilgiler kaynak olarak değerlendirilecektir. Konu ile ilgili kaynaklar amaçlı biçimde incelenecek, bilgiler eleştirel ve derinlemesine tartışılacaktır. Değerlendirme sonucunda diğer çalışmaların ortaya koyduğu fikirler özetlenip sentezlenecek, elde edilene dayalı betimlemeler yapılarak yeni bileşimlere ulaşılmaya çalışılacaktır.

1.1. Teori

Uzaktan eğitim alanında kaliteli öğretim konusunda yaşanan sıkıntılara çözüm önerisinde bulunmaktadır. Öğretim kurumlarının uzaktan ve dijital öğretim programlarında kalite yönetim sistemine sahip olması, doğrulanması, belgelendirilmesi ve baştan sona sürdürülebilir, kalite sürecine sahip bir standarda/programa sahip olmasıdır.

Teknolojik gelişmeler nedeniyle soyut/somut teknolojiler bağlamında uzaktan eğitim veren kurumlar internet erişimi, donanım, yazılım uygulamalarını yoğun bir şekilde kullanmaktadır. Gelecekte sistemin kurumsal yapısında, programlarında, öğretim tasarımlarında; analiz, tasarım, geliştirme, uygulama ve değerlendirme aşamalarının uygulanması önemli bir yaklaşım olacaktır. Bu nedenle kalite yönetimi ya da kalite güvencesi kapsamında öğretim kurumlarının yönetim yapısında, uyguladığı programlarda ve programlara bağlı derslerde teknolojik altyapının doğru kurgulanması, bu yapının düzenli olarak denetlenmesi ve güncellenmesi gerekmektedir. Ayrıca uzaktan eğitim sisteminin dijitalleşme yaklaşımı ile öğrenen merkezli olacak şekilde motive edilmesi gerekecektir. Dolayısıyla bu kapsamda, yapılan çalışmalarda kalitenin doğrulanması ve kanıtlanabilmesi için bağımsız bir program ve değerlendirmeye ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Uzaktan eğitim sisteminde farklı uygulamalar nedeniyle öğretimin verimliliği açısından asgari normlarda bir birleşme ve uzlaşma görünmemektedir. Ayrıca muhtemel bir uzlaşma ve eğitimin kalitesini doğrulamak için; belli kurallar ile denetlenmiş, belgelenmiş öğretim kurumlarının artması, kaliteli uzaktan eğitimin gelişmesi ve yaygınlaşması bir gerekliliktir. Bu nedenle tekil bir kalite yönetim

¹ YÖKAK-Yükseköğretim Kalite Kurulu: Yükseköğretim kurumlarının eğitim, öğretim, araştırma faaliyetleri ve idari hizmetlerine yönelik uluslararası standartlara göre kalite seviyelerini değerlendirmektedir. Akreditasyon sürecini yürütmektedir.

² TÜRKAK-Türk Akreditasyon Kurumu: Ulusal ve uluslararası standartlara göre UDK-Uygunluk Değerlendirme Kuruluşlarını akredite etmektedir. UDK’ların düzenlediği belgelerin ulusal ve uluslararası alanda kabulünü sağlamaktadır.

programı önerisinde bulunulacaktır. Hedef bu teorinin ulusal düzeyde gerçekleşmesidir. Uzaktan eğitim veren öğretim kurumlarının kurumsal yapısı dâhil programlarında ve öğretim tasarımlarında kalite seviyesinin yükseltilmesi için akreditasyon kapsamında mevcut uygulamaları destekleyici ulusal ve uluslararası kabulü olan farklı bir uygulama yöntemi gösterilecektir.

1.2. Konu Bağlamında Problem

Eğitim alanında öğretim süreçlerine yönelik acil mevcut ve anlık hazırlanan öğretim programları ile çevrimiçi verilen derslerin öğretene-öğrenen etkileşimi düşük olmuştur. Sonuçları beklentileri karşılamamıştır. Verilen eğitimin kalitesi sorgulanmıştır. Ders program ve uygulamalarının yetersiz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Uzaktan eğitim adı altında verilen çevrimiçi derslerin kalitesi gündeme gelmiştir. Dersler geleneksel yüz-yüze verilen derslerle kıyaslanmıştır. Öğretim kurumlarında uygulamaların farklı olması ve derslerdeki kalite düşüklüğü en önemli problem olarak görünmektedir.

Türkiye’de 2020/2021 yılı MEB rakamlarına göre örgün eğitim okul sayısı 67.125 adet olup toplam 18.085.943 öğrenci bulunmaktadır.

Yüksek Öğretimde ise Yüksek Öğretim Kurumu rakamlarına göre 207 adet üniversite olup toplam 7.791.280 öğrenci bulunmaktadır.

Bu bağlamda Türkiye’deki uzaktan eğitim veren ve vermeye çalışan öğretim kurumlarında kaliteli öğrenme tasarımları için kalite yeterlik sisteminin kurulması ihtiyacı bulunmaktadır. Türkiye genelinde kabul görececek akredite bir standarda ihtiyaç bulunmaktadır. Uzaktan eğitim alanında ortak bir standarda göre öğretim kurumlarının ve öğretim tasarımlarının kalite yeterliklerinin doğrulanması gerekliliğinden yola çıkarak genel değerlendirme yapılacaktır.

1.3. Kuramsal Çerçeve

Türkiye’deki öğretim kurumlarının akreditasyon uygulamaları ile uygulamalar sonucunda elde etmeye çalıştıkları kalite yeterlikleri konusunda yeni yaklaşımlara ihtiyaç bulunmaktadır. Özellikle pandemi ile yaşanan sorun eğitim-öğretim sisteminin kalitesini tartışılır hale getirmiştir. Geleneksel öğretim yöntemleri, müfredat uygulamaları bu dönemde yetersiz kalmış ve uzaktan eğitim alanına adapte olamamıştır. Maalesef uzaktan eğitimin nasıl uygulanacağı noktasındaki kavram kargaşası örgün öğretimde okullar arasında farklı uygulama yöntemlerine neden olmuştur. Bu çerçevede Kalite, Standart, Akreditasyon, Belgelendirme, Uzaktan Eğitim kavramlarının içi doldurulması gerekmektedir. Farklı fikirlerin, görüşlerin birbiri ile tartışması ve örgün-yüz yüze eğitim ile uzaktan eğitimin beraber uygulanması yöntemleri denenmeli ve/veya sadece uzaktan eğitim vermek isteyen kurumların önünün açılması gerekmektedir. Bu kapsamda kuramsal olarak standart, belgelendirme ve kalite kavramlarının ihtiyaç noktasında değerlendirilmesi gerekmektedir.

1.3.1. Kalite Yeterliliği

Kalite bir ürün veya hizmetin belli standarda, kriterlere göre uygunluklarının doğrulandığı bir kavram olarak ifade edilebilir. Bu bağlamda Özcan’a göre; ürün ve hizmetin kullanım amacına bağlı satış fiyatındaki uyumlulukta önemlidir. Bu doğrultuda kalite eşittir performans bölü beklenti (Kalite=Performans/Beklenti) formülü uyumluluk noktasında bir sonuca ulaştırabilir. Performans beklenti oranı rakamsal olarak bir değerinden büyükse ürün ve hizmet satın alması sonrası müşteri memnuniyeti artar ve daha iyi bir izlenime sahip olunmaktadır. Ürün hizmet performansı ile beklentisi tamamen algıya bağlıdır. Bu bağlamda müşteri beklentisi ve talepler devamlı artmaktadır. Kalite anlayışı bu nedenle kişiden kişiye de değişebilir.

Herkesin kendine göre öznel bir tanımı olabilmesinin yanında kalite kavramı ile ilgili kişi veya kurumların farklı tanımları olabilmektedir. Gereksinimlere ve spesifikasyonlara uygunluk; kullanıma uygunluk; uygunsuz olmayan sistemler; müşteri beklentileri kapsamında ürün ve hizmetin pazarlanması, imalat, bakım, mühendislik karmalarının toplamı; Kriterleri ve gereksinimleri yerine getirme derecesi gibi kısa tanımlarda mevcuttur (Özcan, 2018, s.7).

Bu kapsamda kalite yeterliliğinin sağlanabilmesi için eğitim süreçlerindeki performansın beklentinin üzerinde olması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

1.3.2. Standart veya Program

Ürün ve hizmet kapsamında tüm öğelerinin sistematik ve doğru çalışması için baştan sona kararlaştırılan yol ve süreçtir. Ürünün üretiminden ve bir hizmetin sağlanmasından itibaren sürecin yönetilmesi, malzemelerin tedarikini kapsayabilir. Dolayısıyla müşteri dâhil tüm faaliyetleri içerebilir. Standart ve programlar uzmanlıkların yer aldığı, kurumların ihtiyaçlarının tartışıldıktan ve bir bilgi birikimi oluştuktan sonraki safhada üreticiler, satıcılar, alıcılar, meslek örgütleri/birliklerinin de bilgi birikimlerinin dâhil olduğu süreçlerdir. Yönlendirici, düzenleyici, doğrulayıcı bir bilgi birikimi mekanizmasıdır.

Standartlar veya programlar; Kurumsal yapılarda yenilikleri harekete geçirir ve verimi artıran güçlü araçlardır. Süreçlerin yapılarda kolay, başarılı, güvenli ve sağlıklı olmalarını sağlar. Hedef her zaman ürün ve hizmetle ilgili beklentileri karşılarken güvenilir bir zemin oluşturmaktır. Öncelikle temel hedef; tüketiciyi korumak, sürdürülebilirlik, verim, tasarruf, süreçleri kolaylaştırmak ve güveni sağlamaktır. (BSİ, 2021).

Ürün ve hizmet faaliyetlerinin sonuçlarıyla ilgili kuralları, kılavuzları kapsayan dokümanlardır. Dokümanlar üzerinde mutabık kalınmış, kabul edilmiş ve bir kuruluş tarafından onaylanmıştır. Mevcut şartlarda en uygun seviyede bir düzen kurulmasını amaçlar. (TÜRKAK, 2017).

Bu tanımlar kapsamda uzaktan eğitim süreçlerinde bilgi birikiminin değerlendirilip yenilikçi, verimliliği artıracak, başarılı, öğrenenlerin hayatını kolaylaştıracak güvenilir, etkileşimli bir standart veya programa ihtiyacı bulunmaktadır. Bu ihtiyaç çerçevesinde de öğrenene yönelik kalite olgusunu sunacak örgütlenmeler, standart uygulayıcısı uzaktan eğitim kurumları olabilir.

1.3.3. Uygun Değerlendirmesi ve Belgelendirme/Uygunluk Değerlendirme Kuruluşu

Bir ürün veya hizmetin, kuruluşun standart veya programa uygun olup olmadığı değerlendirilir. Bu bağlamda ürün, süreç, hizmet, sistem, kişi/kuruluşlar dâhilinde kriterlerin uygulanıp uygulanmadığını gösteren süreç uygunluk değerlendirmesidir.

Üretim ve hizmet kapsamında yeterlik deneyi, muayene, ölçümlene, doğrulama, belgelendirme gibi faaliyetlerin uygunluk değerlendirmesini yapan kuruluşta UDK-Uygunluk Değerlendirme Kuruluşu olarak tanımlanmaktadır (TÜRKAK, 2017).

Belgelendirme kuruluşu veya diğer adıyla Uygunluk değerlendirme kuruluşu standart kapsamında değerlendirme yapan, burada tanımlanmış kurallara göre ilgili kurumlarda kanıt arayan ve doğrulayan, sonucunda ilgili kurumu standarda uyumluluğu konusunda onaylayarak, belgelendiren kuruluştur. Bu bilgiler ve tanımlar çerçevesinde uzaktan eğitim veren kurumlarda bilimsel ve pratik bilgi birikimi ile bir akredite standardın oluşturulması, bu standart kapsamında yine akredite bir belgelendirme/uygunluk değerlendirme kuruluşu tarafından öğretim kurumlarının faaliyetlerinin doğrulanması gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Kalite yeterliliğinin sağlanması için bu süreçlerin uygulanması çerçevesinde konun değerlendirilmesi ve tartışılması gerekmektedir.

1.3.4 Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitim öğrenen ve öğretenlerin birbirinden uzak olduğu farklı mekân ve zamanlarda okul olmadan ve/veya okula gelme zorunluluğu olmadan bilgisayar teknolojileri aracılığı ile sanal ortamda eş zamanlı/eş zamansız e-öğrenme malzemelerinden faydalanılarak, eğitim alınan bir öğrenme sistemidir. Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını başlıklı bir araştırmadaki tanıma ve anlatıya göre (Bozkurt, 2017). Uzaktan eğitim sınırlıkları kaldırmaktadır. Öğrenen, öğreten ve öğrenen malzemeleri arasında bu sınırlıkları kaldırmaya çalışmaktadır. Bilgi iletişim teknolojilerini kullandığı için pragmatist yaklaşımdır. Uzaktan eğitim disiplinler arası bir alandır.

Uzaktan eğitimin tarihsel süreci içinde Bozkurt’a (2017) göre; bilişim tabanlı 4. Dönem, bu süreci doğrulamaktadır. Dördüncü dönem ana akımın bir parçası olan bilişim ve web tabanlı internet (1996) altyapısı ile yükseköğretim öğrencilerinin yaklaşık yarısına yer vermiştir. Dönem boyunca gerçekleşen yeni, farklı gelişmeler uzaktan eğitimin yaygınlaşmasına zemin hazırlamıştır. Türkiye’de birçok yükseköğretim kurumunda açık öğretim uygulamalarına başlanmış ve uzaktan eğitim disiplinler arası bir alan olmuştur. Akademik çalışmalarda makalelerin artması, bilişim tabanlı açıktan ve uzaktan eğitim düşünce ve uygulamalarının yaygınlaşması, bu öğrenme anlayışına doğru bir eğilime zemin hazırlamıştır. Eğitimde fırsat eşitliği, öğrenen merkezli, yaşam boyu öğrenme süreci, açıklık felsefesi önemli hale gelmiş ve kabul görmüştür. Öğrenme malzemelerinin de bilgisayar ve internet teknolojilerine dayalı hale gelerek e-öğrenme malzemelerine dönüşmesi, eğitim alanındaki birçok kuruluşun açık ve uzaktan eğitim sürecine girmelerine zemin sağlamıştır (Bozkurt, 2017, s.117).

Bu bilgiler ışığında uzaktan eğitimin daha özgür olması, bilgi teknolojilerini kullanması ve eğitimin teknolojiden etkilenmiş olması ile öğrenen sayısı ve talep her geçen gün artmıştır. Eğitim çağındaki kitlenin yanında yaşam boyu eğitim anlayışına sahip yetişkinlerin taleplerine çözüm olmuştur. Dolayısıyla önemli konulardan biri şeffaflık ilkesiyle taleplerin karşılanması ve kalite yeterliliğine sahip öğretim kurumlarının, öğrenme içeriklerinin ve uygulamalarının sağlanmasıdır. Bu bağlamda uzaktan eğitim alanında olan veya olmak isteyen tüm öğretim kurumlarının kalite yeterlikleridir. Uzaktan eğitimde kalitenin sağlanması ile eğitim-öğretim alanında performansın beklentinin üzerinde olacağı öngörülmektedir.

1.4 Araştırma Soruları

Makalede, Türkiye’de uzaktan eğitim uygulayabilecek potansiyele sahip öğretim kurumlarının durumu nedir? Uzaktan eğitim veren kurumlarda öğretim sürecinde yaşanan problemler nedir? Türkiye’de uzaktan eğitim veren öğretim kurumlarında kalite güvencesi çalışması yapılmakta mıdır? Uzaktan eğitim veren kurumlara yönelik kalite güvencesine yönelik bir standart veya program var mı? Varsa yeterli mi? Kaliteli bir öğretim süreci için neler yapıldı? Uzaktan eğitim alanına yönelik farklı standartlar uygulayan yetkin ulusal kurum ya da kurumlar var mı? Uzaktan eğitim kalite güvencesine yönelik bir program uygulayan ulusal akredite uygunluk değerlendirme kuruluşu var mı? Uzaktan eğitim kurumları akredite bir standart kapsamında belgelendirilmekte midir? Soruları esas alınacaktır. Bu sorulardan yola çıkarak bulguların da desteği konu tartışılacak ve genel bir değerlendirme yapıp bir sonuca ulaşılmaya çalışılacaktır.

2. Bulgular

Türkiye’de uzaktan eğitim uygulayabilecek potansiyele sahip öğretim kurumlarının durumu nedir? Sorusuna kısa cevap şu olabilir. Türkiye’de uzaktan eğitim potansiyeline sahip öğretim kurumlarının durumu değerlendirildiğinde kurumların çok büyük bir çoğunluğunda örgün eğitimle

öğretim yapılmaktadır. Milli Eğitim rakamlarına göre açık öğretimin oranı %8,7 iken Yükseköğretim kurumuna göre yükseköğretimde açık ve uzaktan öğretimin oranı %28,6 görünmektedir.

2020 ve 2021 yılına ait MEB örgün eğitim verileri kapsamında; eğitim kademelerine göre 2020/21 öğretim yılı okul ve öğrenci sayıları aşağıdaki (Tablo 1) gibidir.

Tablo 1: Eğitim Kurumlarının Sayısı

Eğitim Kademesi	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı
Örgün Eğitim Toplamı	67.125	18.085.943
Örgün Eğitim (Resmi)	53.620	15.194.574
Örgün Eğitim (Özel)	13.501	1.310.605
Örgün Eğitim (Açık Lise)	4	1.580.764

2020 ve 2021 yılına ait Yükseköğretim kurumları verilerine göre öğretim yılı okul ve öğrenci sayıları aşağıdaki (Tablo 2) gibidir.

Tablo 2: Eğitim Kurumlarının Sayısı

Eğitim Kademesi	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı
Yüksek Öğretim Kurumu Toplamı	210	10.925.169
Üniversite (Resmi)	129	7.217.286
Üniversite (Özel)	78	573.994
Açık ve Uzaktan öğretim (Resmi)	3	3.133.889

Uzaktan eğitim veren kurumlarda öğretim sürecinde yaşanan problemler nedir? Bilgi teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmeler soyut ve somut teknolojiler anlamında yeni fırsatlar sunarken, bu fırsatlardan yararlanabilmek de önemli katma değerler sağlamakta ve yapılan iş süreçlerinde daha rekabetçi olunması için zemin hazırlamaktadır. Eğitim öğretim alanı da bu teknolojik gelişmelerden fayda sağlamaya çalışırken geleneksel eğitim süreçlerini açık ve uzaktan eğitim sistemi ile bütünleşmiş bir hale getirmeye çalışmaktadır. Pandemi süreci ile yaşanan eğitim süreçlerinde teknolojik imkânlardan faydalanarak ağırlıklı çevrimiçi dersler ile uzaktan eğitim altında eğitimler uygulanmaya çalışılmıştır. Bu uygulamalarda hızlı geçiş sürecinden dolayı bazı problemler yaşanmıştır.

Zorunlu olarak yapılmak durumunda kalınan uzaktan eğitim adı altında verilen çevrimiçi eğitimlerde yaşanan sorunlarla ilgili Öğretim Elemanları ve Öğrenci Görüşleri başlıklı bir araştırma (Kaya, 2020, s.136). Öğretim elemanları, öğrenciler ve kurumlar kapsamında farklı sorunlar olduğunu göstermektedir.

Bu sorunlar öğretim elemanlarında; ölçme değerlendirme öğrenci denetimi zorluğu, öğretmen ve öğrencilerin bilişim teknolojilerindeki yetersizlikleri, pandemi sürecinde tüm paydaşların hazırlıksız yakalanmaları, çevrimiçi derslere uygun derslerin hazırlanamaması ve uygulanamaması, öğretmenlerin yetersizliği olarak gündeme gelmiştir. Öğrencilerde ise; öğrencilerin yeterli internete erişimine sahip olmamaları, bilgisayarı olmayan öğrencilerin dersleri takip etmekte yaşadıkları olumsuzluklar ve kullandıkları cep telefonlarının uyumlu olmaması, öğrencilerde motivasyon eksikliği ve katılım azlığı, uzaktan eğitime ön yargılı bakmaları ve olumsuz tutumları, kendi kendine öğrenme becerilerinin olmaması ve öğrenme sorumluluğuna sahip olmaması, bilgisayar kullanma becerilerinin

yetersizliği, derslerin öğrenci beklentilerini karşılamaması, çevrimiçi öğrenme deneyimine sahip olamamaları, öğrencilerin derslere aktif katılımının sağlanamaması ve bir süre sonra dersten kopmaları olarak sıralanabilir. Kurumsal sorunlar ise; Üniversite'deki teknolojik ve internet altyapı eksikliği, uzaktan eğitimdeki yetersizliği, uzaktan eğitim malzemelerinin eksikliği, sistemsel bağlantı sorunları olarak sıralanmaktadır (Kaya, 2020, s.136).

Uzaktan eğitim adı altında verilen çevrimiçi eğitimler sonrası bir uzaktan eğitim modeli olarak fırsatların ve çözüm önerilerinin bulunduğu diğer bir araştırmada (Ülger, 2021, s.399). Yüz yüze eğitimdeki ilişkilerin kolay sağlanmaması, kendi kendine öğrenme alışkanlığı olmayan öğrencilere destek sağlanamaması, uygulamaya konulan dersler açısından öğrencilerin, beceri ve tutumlarına yönelik davranışların gerçekleştirilmesinde etkili olunamaması gibi sorunlar sıralanmaktadır. Sorunlar; İnternet erişimindeki yetersizlik. Teknolojik araçları yeterli derecede kullanamamak. Öğrenme güçlüğü çeken öğrenciler. Eğitim sisteminde eşitsizliklerin artması. Okuldan uzak kalan öğrenciler ve psikolojik desteğe ihtiyaç duyması. Uygulamalı derslerin pratiğe dönüşmemesi, öğretmenlerin teknolojiye adapte olamamaları, e-öğrenme kapsamında malzeme ve etkinlik yetersizliği, çevrimiçi telafi ders yapılamaması, kalabalık ve etkileşim olmayan dijital ders ortamı, katılım düşüklüğü nedeniyle derslerin yapılamaması olarak listelenmektedir.

Türkiye'de uzaktan eğitim veren öğretim kurumlarında kalite güvencesi çalışması yapılmakta mıdır? Uzaktan eğitim veren kurumlara yönelik kalite güvencesine yönelik bir standart veya program var mı? Uzaktan eğitim alanına yönelik farklı standartlar uygulayan yetkin ulusal kurum ya da kurumlar var mı? Uzaktan eğitim kurumları akredite bir standart kapsamında belgelendirilmekte midir? Bu sorular kapsamında konu değerlendirildiğinde iki önemli yapıardan biri olan ve ilk, ortaöğretimin üst kurumu MEB-Milli Eğitim Bakanlığının yayınladığı bir Kalite çerçevesi kılavuzu bulunmaktadır. MEB'e bağlı kurumlar için Uzaktan Eğitim alanında kalite güvencesi ve akreditasyona yönelik belirli bir Uzaktan Eğitim Akreditasyon Programı görülemez. Dolayısıyla bu çerçevede bir programa ihtiyaç olduğu görülmektedir. İlk ve Ortaöğretimde ihtiyaç olmasının yanında akreditasyon çalışmaları genelde yükseköğretim kurumlarına yönelik yoğunlaşmakta ve uygulanmaya çalışılmaktadır.

Yükseköğretimde ise YÖKAK-Yükseköğretim Kalite Kurulu tarafından üniversitelere yönelik bir kalite güvence sistemi kurulmuştur. Kalite güvence sistemi kurumsal anlamda ve akreditasyon programı dâhilinde uygulanmaktadır. Yükseköğretim Kalite Kurulu Uzaktan eğitimi; genel anlamda öğrenen, öğreten ve öğrenme kaynaklarının farklı fiziksel mekânlarda bulunduğu, derslerin bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla eş-zamanlı ya da eş-zamansız olarak yürütüldüğü zamandan ve mekândan bağımsız esnek bir eğitim biçimidir. Yapısı gereği örgün eğitime kıyasla belirgin farklılıklar içermektedir (YÖKAK, 2021) şeklinde tanımlanmaktadır. YÖKAK' a göre nitelikli uzaktan eğitim sisteminin bileşenleri uzaktan eğitim politikası, altyapı olanağı, erişim durumu, kullanım yeterliği, eğitim/öğretim süreci, uzman insan kaynağı, destek hizmeti, bilgi güvenliği ve etikdir (YÖKAK, 2021).

Uzaktan eğitimde kalite güvencesi standardı veya programı uygulayan ulusal akredite uygunluk değerlendirme kuruluşu var mı? Sorusuna cevaben konu değerlendirildiğinde YÖKAK-Yükseköğretim Kalite Kurulu tarafından hazırlanmış ve uygulanan Kurumsal Dış Değerlendirme ve Akreditasyon Programı bulunmaktadır. Program iki farklı dış değerlendirme uygulamasıdır.

Birincisi; KDDP-Kurumsal Dış Değerlendirme Programı ve İkincisi; KAP-Kurumsal Akreditasyon Programı adı ile uygulanmaktadır. İlgili programlar kapsamında YÖKAK-Yükseköğretim Kalite Kurulu tarafından alınan kararlar; *Tam Akreditasyon* (beş yıl süreli), *Koşullu Akreditasyon* (iki yıl süreli) ve *Koşulları gerçekleştirilemeyenler için ilgili Yükseköğretim kurumuna kalite güvencesi uygulamaları kapsamında destek verilmesi* şeklindedir. Programın yayınlamış bir kullanım kılavuzu bulunmaktadır. Uygunluk değerlendirme kuruluşu olarak, program kapsamında değerlendirmeler yapan,

yükseköğretim kalite kurulunun tanıdığı ve tescil süresi devam eden 19 adet dernek statüsünde kuruluş bulunmaktadır. Ayrıca akredite olan 9 adet üniversite bulunmaktadır (YÖKAK, 2021).

2.1 Verilerin Analizi, Bulguların Betimlenmesi ve Yorum

MEB kaynaklı ilk ve orta öğretim kurumlarına yönelik uzaktan eğitim alanına yönelik bir akreditasyon programı bulunmamaktadır. Yükseköğretim Kalite Kurulu kapsamında ise bir program olmasına, uzaktan eğitim kalite güvencesi tanımlanmasına rağmen programda genel uygulanmış dış değerlendirme ve akreditasyon ölçütleri bulunmaktadır. Fakat uzaktan eğitim veren kurumlara yönelik ve uluslararası düzeyde uzaktan eğitim anabilim dalı kapsamında ve uygulama gereklerini içeren, öğrenme tasarımlarını ve e-öğrenme malzemelerini soyut/somut teknolojiler çerçevesinde değerlendiren, ölçen, uygulanabilir bir program görülememiştir. Bu kapsamda kurumların değerlendirilebilmesi için uzaktan eğitim akreditasyonu dâhilinde standart bir program ile ürünlerin, süreçlerin veya hizmetlerin belgelendirilmesi gerekmektedir. Mevcut YÖKAK uygulama programında üniversiteler Türk Akreditasyon Kurumu-TÜRKAK kapsamında 17065 standardına göre akredite olmayan UDK-Uygunluk Değerlendirme Kuruluşları tarafından denetlenmektedir. Ayrıca mevcut denetime esas YÖKAK programı; ürün, süreç veya hizmetlerin belgelendirilmesi kapsamında ve uzaktan eğitim alanında yapılan denetim ve kontrolleri içeren bir kontrol listesine sahip görünmemektedir. Yükseköğretim Kalite Kurulu-YÖKAK tarafından hazırlanan bu program ayrıca TÜRKAK tarafından akredite edilmemiştir. Bu kapsamda hem program sahibinin hem programı uygulayan, YÖKAK tarafından tescillenen uygunluk Değerlendirme Kuruluşunun uluslararası TS/EN/ISO/IEC 17065 Uygunluk Değerlendirmesi-Ürün, Proses veya Hizmet Belgelendirmesi standardı kapsamında TÜRKAK tarafından akredite edilmesi ihtiyacı bulunmaktadır. Yönetmeliklere göre ülkemizde bir programın ve UDK- Uygunluk Değerlendirme Kuruluşunun akreditasyonu ile bu kuruluşların verecekleri belgelerin TÜRKAK işareti taşınması konusunda tek yetkili kurum TÜRKAK olarak yetkilendirilmiş görünmektedir.

Türkiye’de akreditasyon faaliyetlerinin yükseköğretim kapsamında gelişim sürecinde olduğu, üniversitelerin tümünde uygulamalara başlanmadığı ve sadece YÖKAK tarafından bu sürecin kalite güvencesi sistemi kapsamında yürütüldüğü görülmektedir.

Açık ve uzaktan eğitime yönelik spesifik olarak hazırlanmış bir kalite güvencesi çalışmasının tam anlamıyla gerçekleşmediği anlaşılmaktadır. Koçdar ve Aydın’a (Koçdar & Aydın, 2012, s.72) göre; Türkiye’de Açık ve Uzaktan Öğrenmenin kalite güvencesi kapsamındaki akreditasyon faaliyetleri gelişme aşamasındadır. Bir üniversitede bulunan tüm anabilimleri ve/veya programları için kapsayıcı bir sistemin oluşabilmesi, YÖK-Yükseköğretim Kurumu bünyesinde bulunan Uzaktan Eğitim Komitesi tarafından değerlendirilmekte ve yeni programlar bu değerlendirme sonucu açılabilir. Açılan programlarda ise sistematik değerlendirci ve mevcut bir mekanizma bulunmamaktadır. Uzaktan eğitimdeki süreçler ve elde edilen çıktılarda kalite olgusunu sağlamaktan önce erişim, eşitlik ve kapasite yaratma konularına önem verilmiştir. Uzaktan eğitim çalışmaları kapsamında öğretim kurumlarında yapılan uygulamalarda da kalite güvencesi sistemine öncelik verilmesi ve bir kalite güvencesi sistemi olması gerektiği belirtilmektedir. Her geçen yıl uzaktan eğitim kurumlarının, üniversitelerin artmasının bu gerekliliği ön plana çıkardığı söylenmektedir. Uzaktan eğitim alanında Türkiye’de ve Dünya’da farklı görüşlerin bulunduğu ifade edilmektedir. Geçmişten günümüze kadar gerçekleşen kalite güvence ve akreditasyon uygulamalarında teknoloji geliştikçe çeşitliliğinin de değiştiği, akreditasyon ve kalite faaliyetlerinde yeni yöntem ile yaklaşımlara ihtiyaç olduğu açıklanmaktadır. Bu bağlamda çevrimiçi ortamların da akreditasyon faaliyetlerine dâhil edilmesi ve paralel hareket edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Koçdar & Aydın, 2012, s.72).

Dolayısıyla farklı görüşler değerlendirildiğinde mevcut uygulanan akreditasyon sisteminin tartışmaya ve gelişmeye açık olduğu anlaşılmaktadır. Uzaktan eğitim alanında yakın dönemde

teknolojik destek ile çok büyük gelişmeler yaşanacağı kesindir. Bu gelişmelerin tetikleyicisi durumu bilgi teknolojilerinin gelişimine endekslidir. Teknolojik gelişmenin hızlanması ve bireylerin birçok işini ve faaliyetini mobil cihazlar ve bilgisayar ile gerçekleştirmesi önemli bir göstergedir. Bu gelişmelerin yarattığı yeni durum uzaktan eğitime olan ihtiyacı, yönelimi ve potansiyeli artırmaktadır.

3. Sonuç Ve Öneriler

Bu bilgiler bağlamında; uzaktan eğitim uygulayabilecek öğretim kurumlarının durumu nedir? Uzaktan eğitim veren kurumlarda öğretim sürecinde yaşanan problemler nedir? Diye konu değerlendirildiğinde, öğretim kurumlarında yönetsel ve teknolojik yeterlilik anlamında problemler olduğu, öğretim tasarımlarının bu alt yapıda öğrenen merkezli olmadığı görülmektedir. Covid-19 pandemi döneminde geleneksel müfredatlar ile uygulanmaya çalışılan acil uzaktan eğitim modelinin web tabanlı uygulamalarda canlı derslerle uygulanmasının, öğrenme çıktıları açısından beklentileri karşılamaması problemin en önemli sebeplerinden biridir. Türkiye’de uzaktan eğitim kapsamında olmasa da örgün eğitim veren bazı yükseköğretim kurumlarında kalite güvencesi çalışması yapılmaktadır. İlk ve Ortaöğretim de eğitim ve öğretim tasarımlarına uygun kurumsal bir kalite yönetim standardı veya programı görülememiştir. Ayrıca uzaktan eğitim veren kurumlara yönelik uzaktan eğitim alanını kapsayıcı bir kalite standardı veya programı bulunmamaktadır. Uzun yıllardır eğitimde kaliteli güvencesi konusunda akademik makaleler yazılmakta, araştırmalar yapılmaktadır. Yüksek Öğrenimde “*European Network for Quality Assurance in Higher Education*”- Kalite Güvencesi için Avrupa Ağı (ENQA) Kalite Güvencesi için 2003 yılında standartlar ve Yönergeler oluşturmuştur. Türkiye’de YÖKAK Yükseköğretim Kalite Kurulu bu kapsamda hizmet vermektedir. Dolayısıyla kurumsal anlamda ENQA kalite güvencesi programı dâhilinde sadece yükseköğretim kurumlarında YÖKAK’ın uyguladığı kalite güvencesi akreditasyon süreci olduğu görülmüştür. Somut, uzaktan eğitim alanına yönelik farklı standartlar uygulayan yetkin ulusal ya da özel kuruluş bulunmamaktadır. YÖKAK bünyesinde hizmet veren dernek statüsündeki kuruluşlar hariç *uzaktan eğitim kalite güvencesine* yönelik program uygulayan bir kurum ve uygunluk değerlendirme kuruluşu mevcut değildir. Bu sonuca göre de; Uzaktan eğitim kurumları akredite bir standart kapsamında belgelendirilmemektedir. Özetle uzaktan eğitim alanında ilk, ortaöğretim ve yükseköğretim dâhil uygulanmakta olan somut bir uzaktan eğitim standardı veya programı bulunmamaktadır. Aslında teknolojik gelişmeler ve yenilikler göz önünde bulundurulduğunda tüm öğretim kurumlarının geleneksel yüz yüze eğitim ile beraber veya ayrı uzaktan eğitim programlarını uygulayabilir. Uzaktan, karma, harmanlanmış eğitim modelleri ile uygulama imkânı bulunmaktadır. Ayrıca uzaktan eğitim kurgusuna göre öğretim kurumları isterse tüm disiplinlerde uzaktan eğitim modelini uygulama imkânını değerlendirebilir. Mevcutta uygulanan kalite güvencesi programları da spesifik olarak uzaktan eğitim alanına yeterli görünmemektedir.

Türkiye’de yükseköğretim kurumlarına yönelik uygulanan akreditasyon çalışmasında kurumsal akreditasyon programı kapsamında yükseköğretim kurumlarını, Yükseköğretim Kalite Kurulu-YÖKAK akredite etmektedir. Her yıl Kurumsal Akreditasyon Programı-KAP’a dâhil edilecek yükseköğretim kurumları YÖKAK tarafından belirlenmekte ve belirlenen bu yükseköğretim kurumlarının yapısına uygun olarak değerlendirme takımları oluşturulmaktadır. Söz konusu değerlendirme takımları tarafından ilgili yükseköğretim kurumlarına ön ziyaret ve saha ziyareti olarak iki ziyaret gerçekleştirilmektedir. Bu ziyaretleri neticesinde değerlendirme takımları tarafından Kurumsal Akreditasyon Raporları (KAR) hazırlanmakta ve bu raporlar göz önünde bulundurularak akreditasyona ilişkin karar verilmektedir. YÖKAK tarafından KAP kapsamındaki denetim sonucunda yapılan değerlendirmeye göre ve alınan kararla yükseköğretim kurumuna; Tam akreditasyon (beş yıl süreli); Koşullu akreditasyon (iki yıl süreli); Yükseköğretim kurumuna kalite güvencesi uygulamaları bağlamında destek verilmektedir (YÖKAK, 2022). Kalite güvencesi kapsamındaki mevcut uygulamalar yükseköğretim kurumlarına yönelik gerçekleşmektedir. Dolayısıyla uzaktan eğitim veren ilk-orta-

yükseköğretim dâhil tüm kurumlara yönelik daha belirleyici ve uzaktan eğitimin yönetimi bağlamında çalışmalar yapılmalıdır.

Günümüzde yaşanan yoğun teknolojik gelişmeler ve bilgi çağının başlamasıyla öğrenme yöntemlerinin değiştiği bir alana doğru kayılmaktadır. Geleneksel öğrenme yöntemleri tartışılmaktadır. İnternet erişiminin hızlanması ile yer mekân olarak ulaşılabilirlik ve etkileşim artmıştır. Herkesin elinde mobil cihazlar bulunmakta bilgisayar kullanım oranı da artmaktadır. Bu nedenle öğrenenler tarafında ders öğrenme tasarımlarının teknolojik gelişmeye ayak uydurma beklentisi de artmıştır. Özellikle pandemi sürecinde yüz yüze eğitimde yaşanan kargaşa ve başarısızlık uzaktan eğitimin önemini bir kez daha gündeme getirmiştir. Yüz yüze eğitimin yanında karma, harmanlanmış, ters yüz eğitim modelleri ile çevrimiçi eşzamanlı ve eşzamansız öğrenme modelleri gündeme gelmiştir. Ayrıca uzaktan eğitimdeki ders tasarımlarında teknoloji odaklı e-öğrenme malzemelerinin kullanımı ve açık öğrenme kaynaklarının dağıtımına yönelik yazılım ve donanımların daha etkili ve doğru şekilde kullanılmasına yönelik tartışmalar gündemdedir. Tüm bu bilgi kargaşası eğitim alanında bir düzensizlik yaratmakta ve yapılan uygulamalarda arzu edilen kalite yeterliliği sağlanamamaktadır. Bulgular/Tablo 1 ve Tablo 2’de görüldüğü üzere Türkiye’de uzaktan eğitim potansiyeline sahip çok büyük bir öğrenci kitlesi bulunmaktadır. Bu kitlenin dışında yaşam boyu eğitim anlayışına sahip bir o kadar daha uzaktan eğitim sistemi ile uzaktan eğitim alanına dâhil olabilecek yetişkin öğrenci olabileceği öngörülmektedir.

Harvey ve Green (1993). kaliteyi yükseköğretim bağlamında “olağanüstü”, “mükemmellik” (sıfır kusur) olarak (Latchem,2014). Juran ve DeFeo (2010). gibi yazarlar ise kaliteyi “amaca uygunluk” olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla eğitimde kalite; “Öğretimi tamamlama oranı, öğrenci performansı ve öğrenme tecrübelerinin değerlendirilmesi, nicel bileşenlerin yanında öğretim yöntemleri, öğrenme ortamları, materyaller, öğrenme süreci, etkinlikler, içerik ve öğrencilere sunulan destek hizmetleri gibi nitel bileşenlerin nasıl etkili ve verimli uygulanabileceğini göstermektedir (Gümüšoğlu, Toprak, Şakar, 2019).” Bu bilgiler bağlamında uzaktan eğitim kurumlarında öğretim tasarımları ve açık öğrenme kaynaklarının dağıtımına yönelik ve kalite tanımlarına uygun, tartışmaları sonlandırabilecek, rehberlik edecek yönetsel ve teknik alt yapının bir kılavuz olarak oluşturulması gerekmektedir. Uzaktan eğitim alanında kılavuzluk edebilecek yegâne olgu; “Doğru uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik kalite standardı veya programıdır.” Böyle bir standart veya programın kurgulanması ile uzaktan eğitim alanının gereksinimleri, tüm öğretim kurumlarına rehberlik edebilir. Doğru uzaktan eğitim uygulamaları ile doğru öğretim tasarımları kargaşanın ortadan kaldırılmasına, öğrenen merkezli motivasyonun yükseltilmesine destek olacaktır. Uzaktan eğitim alanının gelişmesi adına sayısal olarak büyük potansiyel geleneksel öğretim kurumlarının uzaktan eğitim uygulamaları dâhilinde kazanılabilmesi için; onlara rehberlik edecek gelişim alanlarını gösterecek, akredite bir standart veya programa, bu kapsamda süreçlerinin uyguladığının değerlendirilmesine ve doğrulanmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Bu ihtiyaç kapsamında YÖKAK kalite güvencesi dâhilinde “Uzaktan Eğitim” başlığında bir kapsam açılarak yükseköğretim kurumlarında bir değerlendirme alanı yaratılabilir. Alternatif olarak TÜRKAK bünyesinde TS/EN/ISO/IEC 17065 Uygunluk Değerlendirmesi-Ürün, Proses veya Hizmet Belgelendirmesi yapan kuruluşlar için şartlar standardı referans alınabilir. Bu standart kapsamında “ Uzaktan Eğitim Kurumlarının Belgelendirilmesi” programı başlığında bir standart/program ilgili paydaşlar ile oluşturulabilir. Oluşturulan bu akredite program ölçütlerine göre standart/program sahibi, 17065 akredite uygunluk değerlendirme kuruluşu olarak programı uygulayabilir. Ayrıca TS/EN/ISO/IEC 17065 Uygunluk Değerlendirmesi-Ürün, Proses veya Hizmet Belgelendirmesi programına sahip kurum akredite bir uygunluk değerlendirme kuruluşuna programını da açabilir, program dâhilinde uzaktan eğitim veren öğretim kurumları belgelendirilebilir ve belge izlenebilirliği sağlanabilir. Oluşturulacak yeni uzaktan eğitim standardı ya da programında sırasıyla bazı önemli süreçler uygulanmalıdır. Bu süreçler 17065 standardına göre; *başvuru süreci, başvurunun gözden geçirilmesi, uzaktan eğitim veren*

*kurumların uzaktan eğitim gereksinimlerine uygun bir kontrol listesi ile yerinde denetlenmesi, öğrenme yöntemi ve çevrimiçi derslerin uygulama testleri/teknolojik teknik gereksinimleri/test talimatları, gözden geçirme ve belgelendirme kararlarını içermesi ile yıllık ara gözetimlerin sağlanması gerekmektedir. Uzaktan eğitim standardı/programı; şartları kapsamında uzaktan eğitim veren ya da vermek isteyen kurumların uygunluklarını kontrol edecektir. Dolayısıyla, her denetimde kurumların uzaktan eğitim kalite süreçlerinde gelişmelerine zemin hazırlanacağı öngörülmektedir. Türkiye’de MEB-Milli Eğitim Bakanlığı örgün eğitim okul adetleri ve öğrenci sayıları (Tablo 1) değerlendirildiğinde 18.085.943 öğrenci 67.125 okul ve ortalama okul başına 269,3 öğrenci sayısı ile okullarda çok sayıda öğrenen bulunmaktadır. Yükseköğretimde ise açık öğretim sayıları hariç 7.791.280 öğrenci 207 üniversite ile bu ortalama okul başına 37.639 öğrenci (Tablo 2) olarak görünmektedir. Sayısal olarak uzaktan eğitim sistemindeki çevrimiçi (MOOC)³ verilecek derslere uygun olan öğrenci sayısı ortalaması ile örgün eğitim ile uzaktan eğitimin birleştirilmesi, etkin bir eğitim sistemi kurulmasına yardımcı olabilir. Program oluşturulduktan sonra uzaktan eğitim veren kurumların yoğun bir şekilde programa başvurması ile orta vadede örgün eğitim sistemi üzerine veya bağımsız olarak yeniden kurgulanacak uzaktan eğitim alanında, kaliteli bir yapının oluşabileceği öngörülmektedir. Bu bilgiler bağlamında uygunluk değerlendirme kuruluşu olarak ve/veya program sahibi; *Yükseköğretim Kurumu/Üniversite, Birlik veya herhangi bir bağımsız bir kuruluş* olabilmektedir. Kalite güvencesi kapsamında mevcut uygulamalara alternatif bir çalışma olarak akreditasyon için program sahibi 17065 standardına göre TÜRKA’ a başvuru yapabilmektedir. Bu çerçevede hazırlanabilecek Uzaktan Eğitim Kurumlarının Belgelendirilmesi programı kapsamında uzaktan eğitim veren kurumlar belgelendirilebilir. Bu ihtiyaç kapsamında da YÖKA kalite güvencesi dâhilinde “Uzaktan Eğitim” başlığında bir kapsam açılması ve yükseköğretim kurumlarında bir değerlendirme alanı yaratılması değerlendirilmelidir. Alternatif olarak; tüm öğretim kurumlarını kapsayıcı uzaktan eğitim alanında TS/EN/ISO/IEC 17065 Uygunluk Değerlendirmesi-Ürün, Proses veya Hizmet Belgelendirmesi yapan kuruluşlar için şartlar standardı referans alınabilir. Bu standart kapsamında öğretim kurumlarına kılavuzluk edecek, normlar ile gelişim alanlarını gösterecek “Uzaktan Eğitim Kurumlarının Belgelendirilmesi” programı başlığı altında bir standart veya program oluşturulabilir.*

³ MOOC: Massive Open Online Courses-Kitleli Açık Çevrimiçi Dersler

KAYNAKÇA

- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *AUAd*, 3(2), 85-124
- BSİ, (2021). Standart nedir, Standartların Faydaları, <https://www.bsigroup.com/tr-TR/Standartlar/Standartlar-Hakkinda-Bilgiler/Standart-Nedir/>
- Kaya, S. (2020). Zorunlu Uzaktan Eğitimde Karşılaşılan Sorunlar: Öğretim Elemanları ve Öğrenci Görüşleri, *EJER Congress 2020 Bildiri Özetleri Kitabı*, S.136 https://www.researchgate.net/publication/344194093_Zorunlu_Uzaktan_Egitimde_Karsilasilan_Sorunlar_Ogretim_Elemanlari_ve_Ogrenci_Gorusleri
- Koçdar, S ve Aydın, C.H. (2012). *Açık ve Uzaktan Öğrenmede Kalite Güvencesi ve Akreditasyon*, s.72, https://www.academia.edu/11896507/Uzaktan_E%C4%9Fitimde_Kalite_G%C3%BCvencesi_ve_Akreditasyon
- Milli Eğitim Bakanlığı, MEB. (2021). *Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2020/2021*, https://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=424
- Özcan, T. (2018). *İstatiksel Kalite Kontrolü*, S. 7, http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/endustrimuhlt_ue/istatistikselkalitekontrolu.pdf
- Türk Akreditasyon Kurumu, TÜRKAK. (2017). Uygunluk Değerlendirme Kuruluşlarının Akreditasyonu Hakkında Yönetmelik, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/11/20171103-5.htm>
- Türk Akreditasyon Kurumu, TÜRKAK. (2021). Hakkında, <https://www.turkak.org.tr/kurumsal/hakkinda.html>
- Ülger, K. (2021). UZAKTAN EĞİTİM MODELİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR-FIRSATLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7 (1) , 393-412. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/intjces/issue/64208/869328>
- Yüksek Öğretim Kurumu, YÖK. (2021). 2020-2021 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri, <https://istatistik.yok.gov.tr/>
- Yükseköğretim Kalite Kurulu, YÖKAK. (2021). Hakkımızda, <https://yokak.gov.tr/hakkinda>
- Yükseköğretim Kalite Kurulu, YÖKAK. (2021). Akreditasyon Kuruluşları, <https://yokak.gov.tr/akreditasyon-kuruluslari/tescil-suresi-devam-edenler>
- Yükseköğretim Kalite Kurulu, YÖKAK. (2021). Akredite Kurumlar, <https://yokak.gov.tr/raporlar/akredite-olan-kurumlar?termYear=2019>
- Yükseköğretim Kalite Kurulu, YÖKAK. (2021). Kurumsal Dış Değerlendirme Programı ve Kurumsal Akreditasyon Programı’nın Tanımı ve Temel Özellikleri <https://portal.yokak.gov.tr/makale/kdd-ve-kap-temel-ozellikleri/#kurumsal-akreditasyon-programinin-asamalari>
- Yükseköğretim Kalite Kurulu, YÖKAK. (2021). Kurumsal Dış Değerlendirme ve Akreditasyon Kılavuzu, Ocak 2020 (Sürüm 2.0) https://www.yokak.gov.tr/Common/Docs/Site_degerlendirme_prog_doc_v_2_0/Kurumsal_Dis_Degerlendirme_ve_Akreditasyon_Kilavuzu_Surum_2.0.pdf
- Yükseköğretim Kalite Kurulu, YÖKAK. (2021). Yükseköğretim Kurulu Uzaktan Eğitim ve Kalite Güvence Sistemi <https://portal.yokak.gov.tr/makale/uzaktan-egitim-ve-kalite-guvence-sistemi/>